STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 02384

SHOYN EYN MOL A SUKE

Sholem Aleichem

THE MAX PALEVSKY
YIDDISH LITERATURE COLLECTION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified. If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

שלום־עליכם ביבליאָטעק

פאַר גרויס און קליין

ראַבטשיק

שלום־עליכם פאָלקס־פאָנד אויסגאַבע

ניו יאָרק, 1918

Copyright, 1918, by Olga Rabinowitz (Sholom-Aleichem), New York

ראַבטשיק

(אַ אידישער הונד).

א.

ראַבטשיק איז געווען אַ הונד אַ ווייסער מיט פלעקען, נישט קיין גרויסער, אַ מיטעלמעסיגער, אַ שטילער, נישט קיין אָנחאַפּער. ער האָט פיינט געהאַט, ווי אַנדערע, אָנפאַלען אויף יענעם פון הינטען, אָפּרייסען אַ פּאָלע אָדער אַ ביס טהון אין דער ליטקע. ער איז געווען צופריעדען אַבי יענער זאָל איהם ניט טשעפּען. אדרבה, איהם האָט דעקוטשעט יעדער, ווער עס האָט געהאַט גאָט אין הארצען. געבען ראַבטשיקען אַ זעץ מיט אַ שטעקען פון הינטען, אָדער דערלאַנגען איהם מיט'ן אַבצאַס אין זייט אריין, אָדער וואַרפען איהם אַ שטיינדעל אין קאָפּ אריין, אָדער אויסגיסען אויף איהם אַ פּאָמעניצע — דאָס איז געווען ביי יעדען אַ שפּיעלכעל, כמעט אַ מצוה.

און ראַבטשיק, אז ער האָט בעקומען אַ קלאַפּ, האָט ער זיך ניט אָנידערגעשטעלט, ווי אַנדערע הינד, אויס'טענה'ען זיך, אויסהאווקען זיך, בעווייזען די צייהן; ניין, ראַבטשיק פלעגט זיך ביי איטליכען קלאַפּ איינבויגען כמעט ביז דער ערד מיט אַ קוויטש: אי — אי! און אַנטלויפען מיט איין אראָפּגעלאָזטען ווידעל, זיך בעהאַלטען אין אַ ווינקעלע, פערטיעפען זיך אין געדאַנקען און חאַפּען פליעגען.

ב.

ווער איז געווען ראַבטשיק? פון וואַנען האָט ער זיך גענומען? דאָס איז שווער צו וויסען. עס קאָן זיין, אַז ער איז פערבליבען אין הויף נאָך פונ׳ם אַלטען פריץ. מעגליך, אַז ער איז פערבלאָנזעט געוואָרען, פערלאָרען זיין בעל־הבית און צוגעשטאַנען צום נייעם בעל־הבית און פערבליבען אויף תמיד.

עס מאַכט זיך אַמאָל, איהר שפּאַציערט אויף דער גאַס, לויפט אייך נאָך אַ פריבלאָודנע הינטעל פּיס־טרים. „וואָס איז דאָס פאַר אַ פּריטשעפּע?" — טראַכט איהר זיך און הויבט אויף די האַנד אויפ׳ן הינטעל: „פּשאָל וואָן!" דאָס הינטעל בלייבט שטעהן, בויגט זיך אויס, ווי אַ מענש, בשעת מע וויל איהם געבען אַ פּאַטש, און לויפט אייך נאָך ווייטער. איהר בויגט זיך אָן צו דער ערד, איהר טהוט אַ מאַך מיט דער האַנד, כלומרשט וואַרפט איהר דעם אַ שטיינדעל. עס העלפט נישט. איהר בלייבט שטעהן און קוקט אויפ׳ן הינטעל; דאָס הינטעל בלייבט שטעהן און קוקט אויף אייך; איהר קוקט זיך איינס דאָס אַנדערע אין די אויגען אריין אָהן ווער־טער. איהר טהוט אַ שפּיי און לאָזט זיך געהן — דאָס הינטעל לויפט אייך נאָך. איהר נעהמט אַרויס פון די כלים, איהר כאַפּט אַ שטע־קען און צעלאָזט זיך אויף דעם מיט כעס. פאַלט דאָס הינטעל אויף איין עצה: ציהט זיך אויס אויף דער ערד מיט די פיסלעך אַרויף, ציטערט און קוקט אייך גלייך אין די אויגען אריין, ווי איינער רעדט: „נאַ! ווילסט מיך שלאָגען? — שלאָג!"...

אָט פון דעם מין הינד איז געווען אונזער ראַבטשיק.

ג.

ראַבטשיק איז געווען אַ הונד נים קיין נאַשער. אין שטוב האָט נעמענט ליגען נאָלד, האָט ער זיך נים צוגעריהרט. ראַבטשיק האָט געוואוסט, אַז דאָס וואָס אונטער׳ן טיש געהער צו איהם, און ווייטער איז נים זיין עסק.

אין דער יוגענד, זאָגט מען, איז ער אַפילו יאָ געווען אַ שטיקעל חברה־מאַן. ער האָט איינמאָל געפּרובט אומגעהרען, אַפּנים, אוועק־שלעפּען פונ׳ם זאַלץ־ברעטעל אַ פּיסעל פון אַ גאַנז. האָט דערזעהען בריינע די קעכין, אַ אידינע מיט שווארצע וואָנצים, און האָט גע־מאַכט אַ געשריי: אייזיק! אייזיק! איז געקומען צו לויפען איי־זיק, סאַמע אין דער מינוט, וואָס ראַבטשק האָט געוואָלט דורכ־לויפען מיט׳ן געגזענעם פּיסעל; האָט איהם אייזיק צוגעקוועטשט מיט דער טהיר אַזוי, אַז האַלב ראַבטשיק איז געבליבען פון איין זייט טהיר, און די אַנדערע האַלב פון יענער זייט. און מע האָט זיך מיט איהם גוט אָפּגערעכענט: פון איין זייט האָט איהם געשלאָ־גען אייזיק איבער׳ן קאָפּ מיט אַ שטעקען, און פון דער אַנדערער זייט — בריינע מיט אַ שייט־האָלץ און האָט נים אויפגעהערט צו שרייען בשעת מעשה: „אייזיק! אייזיק!“

פון דעמאָלט אָן איז איהם פערבליבען אַ זכר: אַז מען איז צו־געגאַנגען צו איהם און אַ זאָג געטהאָן גלייך אין פּנים אריין „איי־זיק!“ — פלעגט ער אַנטלויפען וואו דער שווארצער פּעפער וואַכסט.

ד.

מעהר פון אַלע איז איהם דערגאַנגען די יאָהרען פּאַראַסקע; די פּאַראַסקע, וואָס האָט אונז געוואַשען גרעט, געשמירט די שטוב און געמאָלקען די בהמה.

וואָס האָט זי געהאַט צו ראַבטשיקען — איז שווער צו פער־שטעהן; ער פלעגט איהר תמיד זיין גרוים אין די אויגען, און ווען זי פלעגט איהם דערזעהען, פלעגט זי ווערען אָנגעצונדען: „שאַב טובי חוואָראָבאַ, סאָבאַקאַ נעווירנאַ!“... און ווי אויף־צו־להכעיס, פלעגט ראַבטשיק ליעב האָבען דוקא פּלאָנטען זיך איהר פאַר די פיס.

ביי דער ארבייט פלעגט זיך פּאַראַסקע אין איהם נוקם זיין, ווי מיר אין המנ׳ען: האָט זי געוואַשען גרעט, פלעגט זי איהם אָפּגי־סען מיט אַ קאַלט שעפעל וואַסער; ראַבטשיק האָט פיינט געהאַט

אזא באָד, פלעגט ער זיך נאָכדעם דאַרפען לאַנג אָפּטרייסלען. האָט זי געשמירט די שטוב, פלעגט זי איהם פערפליאַסקען דאָס פּנים מיט ווייסען לעהם, ער זאָל זיך נאָכדעם בעלעקען אַ שעה כסדר. האָט זי געמאָלקען די בהמה, פלעגט זי איהם מכבד זיין מיט אַ שייט־האָלץ איבער די פּיס. ראַבטשיק האָט זיך אויסגעלערנט שפּרינגען; אַז ס'איז געפלויגען אַ שייט האָלץ, פלעגט ער קונציג איבערשפּרינגען איבער דעם, ווי אַ מזיק.

איינמאָל האָט ער פון אַזאַ כיבוד געחאַפּט אַ מיאוסען פּסק; פּאַראַסקע האָט איהם געוואָרפען אַ שייט־האָלץ און געטראָפען אין דעם פעדערשטען פוס, האָט ראַבטשיק זיך צעשריגען ניט מיט זיין קול, נאָר מיט אַ מאָדנעם קוויטש: אַי־אַי־אַי־אַי־אַי! מען איז זיך צענויפגעלאָפען פון'ם גאַנצען הויף. ראַבטשיק האָט דערזעהען מענשען, האָט ער זיך אָנגעהויבען פּעסטען, בעוויזען איטליכען דאָס איבערגעבראָכענע פיסעל, ווי איינער רעדט: „נאַט, זעהט, וואָס זי האָט מיר געטהאָן, פּאַראַסקע!“... ראַבטשיק האָט געמיינט, אַז מע וועט זיך מסתמא אָננעמען זיין קריוודע, און פּאַראַסקען וועט מען געווים קעפּען פאַר אַזאַ מעשה.

צום סוף איז גאָר צווישען עולם געוואָרען אַ געלעכטער; ברייַנע מיט די וואָנצים איז אַרויסגעפלויגען פון קיך מיט אַ פּאָלאָניק און האָט זיך אַ שמיר געטהאָן איבער דער נאָז פון אונטען אַרויף מיט'ן נאַקעטען עלענבויגען: „איבערגעבראָכען דעם שלים־מזל אַ פוס? זעהר רעכט!“... אויך די קונדסים, די ווייסע־חברה'ניקעס, זענען זיך צענויפגעלאָפען און האָבען גענומען שרייען אויף ראַבטשיקען און פּייפען. איז אָנגעקומען פּאַראַסקע און האָט איהם צורעכט געמאַכט דאָס מזל: זי האָט איהם אָפּגעגאָסען מיט אַ קריגעל זודיג וואַסער. האָט ראַבטשיק אויפגעהויבען אַ גוואַלד מיט אַ קוויטשעריי: אַי־אַי־אַי! אַי־אַי־אַי!... בשעת מעשה געשפּרונגען און געדרעהט זיך, געביסען זיך אַליין דעם ווידעל און ניט אויפגעהערט צו גוואַלדעווען מיט אַזעלכע קולות, אַז צווישען די ווייסע־חברה'־ניקעס איז דאָס געלעכטער געוואָרען נאָך גרעסער. מע האָט דער־

זעהען ראבטשיקען טאנצען אויף דריי פיס, האט מען אויסגע׳בטל׳ט אלע בייזע חלומות אויף זיין קאפּ און געשענקט איהם א פּאר גוטע שטעקענס. ראבטשיק האט זיך געלאזט לויפען מיט א קוויטש, גע־קוליעט זיך און געקאטשעט איבער דער ערד, און ווייסע־חברה׳ני־קעס זענען איהם נאכגעלאפען מיט שטעקלעך און מיט שטיינד־לעך, געהוקעט, געפייפט און געטיוקעט און פערטיוקעט איהם ווייט־ווייט פון דער שטאדט ארויס, אזש אויף יענער זייט מיהלען.

ה.

ראבטשיק איז געלאפען מיט דער דעה, אז צוריק אין שטאדט אריין זאל ער שוין נישט קומען קיינמאל, ווייל ער וועט לעבען! און געלאפען איז ער אין דער וועלט אריין, וואו די אויגען וועלען טראגען. געלאפען — געלאפען און געקומען צו לויפען אינ׳ם ערש־טען דארף אריין, האט ער זיך בעגעגענט מיט די דארפישע הינד. די דארפישע הינד האבען איהם ארומגעשמעקט פון אלע זייטען.

— ברוך הבא, א הונד! פון וואנען קומט מען און וואס איז דאס ביי דיר א צאצקע אויפ׳ן רוקען? עפּיס ווי אויסגעסמאַ־לעט א שטיק פעל סאמע אין מיטען?

— עך! פרעגט שוין נישט! — מאכט צו זיי ראבטשיק מיט א טרויעריגער מינע. — א סך צו דערצעהלען, נישטא וואס צו הע־רען. איז ניט מעגליך ביי אייך איבערצונעכטיגען א נאכט?

— אך, מיט׳ן גרעסטען כבוד! — זאגען די דארפישע הינד. — דער „אין־דרויסען“ איז גענוג גרויס און דער „אונטער׳ן־הימעל“ איז נאך גרעסער.

— ווי אזוי איז דא ביי אייך מיט דער אכילה? — פרעגט ראבטשיק. — מיט וואס שטילט איהר דעם הונגער, אז דער מאגען מאהנט מזונות?

— עט! נישט צו פערזינדיגען! —מאכען די דארפישע הינד.— פּאמעניצעס איז פּארהאן אומעדום, און צום פלייש האט גאט בע־שאפעןביינער; א דאגה, לאזען זיי עסען פלייש, די בעלי־הבתים,

וועלען מיר האָבען ביינער. אבי, ווי זאָגט איהר, פערשטופּען די קישקע.

— נו, און די בעלי־בתים ווי אזוי זענען עפּיס ביי אייך? — פרעגט ווייטער ראַבטשיק און טהוט א דרעה מיט'ן ווידעל, ווי איי־נער, וואָס וויל אויספרעגען, אויספאָרשען.

— די בעלי־בתים זענען בעלי־בתים, — מאַכען די דאָרפישע הינד און פערשלאָגען די רעד.

— נו, און פּאַראַסקע? — מאַכט ראַבטשיק.

— וואָסער פּאַראַסקע? — פרעגען די דאָרפישע הינד.

— אָט די פּאַראַסקע, — זאָגט ראַבטשיק — וואָס וואַשט גרעט, שמירט די שטוב און מעלקט די בהמה. איהר קענט נים פּאַראַסקען?

די דאָרפישע הינד שטעהען, קוקען־אָן ראַבטשיקען ווי א חסר־דעה'ניק: „וואָס פּאַראַסקעט ער אונז?" זיי שמעקען איהם נאָך א מאָל ארום פון אלע זייטען און צעגעהען זיך איינציגווייז, איט־ליכער אויף זיין מיסט.

ו.

„אָט גליקליכע הינד!"— טראַכט זיך ראַבטשיק און ציהט זיך אוים אויף גאָט'ס ערד, אונטער גאָט'ס הימעל, און וויל חאַפּען א דרימעל; נאָר עס שלאָפט זיך נים. ערשטענס, די אָפּגעבריהטע פעל; עס שמאַרצט איהם און עס בייסט איהם סכנות־נפשות! און די פליעגען דעקוטשען איהם זעהר שטאַרק, ס'איז פון זיי נישט אָפּצו־טרייבען זיך! צווייטענס, בורטשעט איהם אין בויך; ער וואָלט א בעלן געוועהן עפּיס קייען, איז נישטאָ וואָס; מע מוז צו־וואַרטען ביז אין דערפריה. און דריטענס, לאָזען איהם נים שלאָפען די מחשבות פון דעם, וואָס ער האָט זיך אָנגעהערט צווישען די דאָר־פישע הינד; נישטאָ ביי זיי קיין אייזיקס, וואָס קוועטשען־צו מיט א טהיר און שלאָגען נאָכדעם מיט א שיים־האָלץ; ניטאָ ביי זיי קיין פּאַראַסקעס, וואָס גיסען־אָפּ מיט זודיג וואַסער; ניטאָ ביי זיי קיין וויימע־חברה'ניקעס, וואָס וואַרפען שטעקענס, פייפען און

טיוקען און פערטיוקען. „גליקליכע הינד אויף דער וועלט! און איך האָב געמיינט, אז נאָר דאָרט איז א וועלט. א וואָרעם ליגט אין חריין און מיינט — ס'איז קיין זיסערס נישטאָ“...

ראבטשיק ווערד אנשלאָפען, און עס חלומ'ט זיך איהם א פאָמעניצע, א גרויסע, א פולע, מיט שטיקלעך ברויט, קישקעלעך, אָדערען פון פלייש, רעטשענע קאשע, אויסגעמישט מיט הירזש און מיט פאסאָלים, און ביינער, ביינער — א גאנצער אוצר! ביינער פון קנעכלעך, ביינער פון ריפ, ביינער מיט מאַרך, און ביינדלעך פון פיש, און קעפלעך פון הערינג גאנצע, נאָך ניט קיין אויסגעסמאָצקעטע. ראבטשיק ווייסט ניט, פון וואָס זאָל ער אָנהויבען פריהער.

— ברוכים היושבים! — מאכען צו איהם די דאָרפישע הינד און קוקען פון דערוויטען, ווי ער גרייט זיך צו דער סעודה.

— קומט עסען! — זאָגט ראבטשיק גלאָט אזוי פון יוצא ווענען.

— עס געזונד! — זאָגען די דאָרפישע הינד גאנץ פריינדליך.

פלוצים דערהערט ער א קול גלייך אין אויהער אריין: „אייזיק!“

ראבטשיק חאפט זיך אויף — ס'איז גאָר א חלום!...

אין דער פריה האָט זיך ראבטשיק געלאָזט איבער די הויפען, געזוכט א פאָמעניצע, א שטיקעל סעכער, א ביינדעל. נאָר וואו ער קומט — זענען פערנומען אָלע ערטער.

— קאָן מען ביי אייך נישט איבערבייסען?—פרעגט ראבטשיק.

— דאָ? ניין! אפשר אינ'ם אנדערען הויף...

ראבטשיק לויפט פון איין הויף אינ'ם אנדערען. אומעדום דאָס איינענע ליעדעל. איז ער זיך מיישב: וואָס וועט ער וואַרטען אויף דרך־ארץ? אמעהר, וועט ער צוגעהן און וועט א חאַפּ טהון וואָס עס וועט זיך לאָזען. נאָר ביי'ם ערשטען „חאַפּ“ האָט ער געחאַפּט פון די דאָרפישע הינד א מיאוסען פסק: פריהער האָט מען אויף איהם אנגעהויבען קוקען בייז, הורשטען און בעוויזען צייהן, און נאָכדעם זענען עטליכע מיט א מאָל אָנגעפאַלען אויף איהם, געריסען און גע־

ביסען, איהם געמאכט א תל פונ'ם ווײדעל, ארויסגע'משלח'ט מיט כבוד ביז אויף יענער זייט ראגאטקע.

ז.

אראפגעלאזט דעם ווײדעל, האט זיך ראבטשיק אוועקגעלאזט אינ'ם אנדערען דארף. געקומען צו לויפען אינ'ם אנדערען דארף — ווידער די אייגענע מעשה: תחילת גוטע רעד, א שענער גאסט, מהיכא־תיתי. און נאכדעם, אז עס קומט צו דער פאמעניצע, הויבט מען אן אויף איהם קוקען בייז, הורשטען, בעווײזען צייהן, רײסען און בײסען — און וואן אויף אלע פיער זײטען!

ראבטשיקען איז נמאס געווארען דאס נע־ונד זיין, דאס ארומ־וואנדערען פון איין ארט אינ'ם אנדערען, און ער האט זיך מיישב געווען אזוי: מענשען זענען שלעכט; הינד זענען אויך ניט בע־סער; ער וועט זיך בעסער אוועקלאזען אין וואלד אריין צווישען חיות.

און ראבטשיק האט זיך אוועקגעלאזט אין וואלד אריין.

ארומגעדרעהט זיך, איין הונד אליין אין וואלד, א טאג און צוויי און דריי, האט ער אנגעהויבען פיהלען, אז דער בויך ווערד איהם וואס ווייטער אלץ מעהר צענויפגעצויגען און די קישקעס איינגעשרומפען, ממש עס געהט איהם אוים דאס חיות פון הונגער און פון דארשט. האטש נעם און ציה זיך אוים אין מיטען וואלד און פגר אוועק! און, ווי אויף־צו־להכעיס, גלוסט זיך איהם נאך לעבען און לעבען.

און ראבטשיק נעמט דעם ווײדעל אונטער זיך, ציהט אוים די פעדערשטע לאפעס, שטעלט ארוים די צונג און לעגט זיך אוועק אונטער א בוים און קלערט א הינטישע מחשבה: „וואו נעמט מען א שטיקעל ברויט? וואו קריגט מען א פיצעל פלייש? א ביינדעל האטש? וואסער א קאפ?“ און פון גרויסע צרות ווערד ער א חקרן, א פילאזאף. ער הויבט אן חקירה'ן: „פאר וואס איז ער, הונד, מעהר געשטראפט פון אלע חיות ועופות און פון אלע בעשעפענישען

אויף דער וועלט? למאי אַט פליהט אַ פויגעלע גלייך אין נעסט אריין... אַט לויפט אַ יאַשטשערקע אַהיים אין איהר נאָרע אריין... אַט פויזשעט אַ ווערעמעל, אַ זשוקעל, אַ מערעשקע, — אַלע האָבען זיך זייער היים, אַלע געפינען זיך זייער בעדערפעניש; נאָר איך, הונד, האַוו־האַוו־האַוו!"...

— ווער האַווקעט דאָס דאָ אין וואַלד? — רופט זיך אָן אַ וואָלף, לויפענדיג פאַרביי, ארויסגעשטעלט די צונג פאַר הונגער.

ראַבטשיק האָט קיינמאָל ניט געזעהען קיין וואָלף. ער מיינט, אַז דאָס איז אַ הונד, שטעהט ער אויף פּאַוואָלי, נישט געחאַפּט, ציהט זיך אויס, געהט־צו צום וואָלף.

— ווער ביזט דו? — מאַכט צו איהם דער וואָלף מיט גדלות.— ווי אַזוי רופט מען דיך? פון וואַנען קומסט דו אָן? און וואָס טהוסט דו דאָ?

ראַבטשיק איז זיך ממש מחיה, וואָס ער האָט דערטאַפּט אַ גוטען ברודער; האַטש פאַרהאַן פאַר ווּעמען די צרות אויסצוגיסען. און ער דערצעהלט איהם אויס זיין גאַנץ ביטער האַרץ.

— איך וועל דיר זאָגען דעם אמת, — לאָזט אויס ראַבטשיק דאָס טרויעריגע צעטעל זיינס — איך וואָלט מיך מחיה געוועזען, ווען איך בעגעגען מיך דאָ מיט אַ לייב, מיט אַ בער, אָדער האַטש מיט אַ וואָלף.

— וואָס־זשע וואָלט געוועזען? — מאַכט דער וואָלף מיט אַ פאַסקודנע שמייכעל.

— גאָר ניט, — זאָגט ראַבטשיק — ממה־נפשך, איז מיר בעשערט דער טויט, לאָס איך בעסער פערצוקט ווערען פון אַ וואָלף, איידער פגר'ען פון הונגער צווישען אייגענע, צווישען הינד...

— נו! — מאַכט צו איהם דער וואָלף, בלאָזט זיך אָן און טהוט אַ קנאַק מיט די צייהן. — זאָלסט דו וויסען, אַז איך בין וואָלף! און איך האָב חשק דיך צערייסען אויף עטליכע שטיקלעך און מאַכען פון דיר איין אָנבייסען, מחמת איך בין זעהר הונגעריג, איך האָב שוין אכט טאָג אין מיין מויל ניט געהאַט!

דערהערט אזעלכע דבורים, האָט זיך אונזער ראַבטשיק אַזוי דערשראָקען, אַז עס האָט אויף איהם אָנגעהויבען ציטערען די אָפּ־געקראָכענע פעל.

— אדוני קעניג! טייערער רב וועלוועל! — מאַכט צו איהם ראַבטשיק מיט א רחמנות־פּנים און מיט אַ וויינענדיג קול. — לאָז דיר גאָט צושיקען בעסערע אָנבייסענס. וואָס וועסט דו פון מיר האָבען, משטיינס געזאָגט? פעל און ביינער? פּאָלג מיך, לאָז מיך אָפּ, האָב רחמנות אויף מיין הינטיש לעבען!...

און דערביי האָט ראַבטשיק אראָפּגעלאָזט דעם ווידעל, אויס־געבויגען דעם רוקען, געפּויזעט אויף׳ן בויך און געמאַכט אַזעלכע מיאוסע תנועות, אַז דעם וואָלף איז ניט גוט געוואָרען אויף צו חלש׳ען.

— נעם צענויף דעם פּאַסקודנעם ווידעל דיינעם — רופט זיך אָן צו איהם דער וואָלף — און אַנטלויף צו אַלדי שווארצע יאָהר, דו כלב שבכלבים, איך זאָל דיין טרפה׳נעם פּרצוף ניט אָנקוקען!...

נישט טוידט נישט לעבעדיג האָט זיך ראַבטשיק געלאָזט לויפען, ניט געפּיהלט די ערד אונטער זיך, מורא געהאַט זיך ארומקו־קען אפילו. ער האָט געמאַכט פּיס, אַוועק־אַוועק פון וואַלד, צוריק — אין שטאָדט אריין!

ח.

געקומען צוריק אין שטאָדט אריין, האָט ראַבטשיק אויסגע־פעהלט דעם הויף, וואו ער איז אויפגעוואַכסען, חאָטש דאָס הארץ האָט איהם געצויגען דוקא אַהין, אין יענעם הויף, וואו מע האָט איהם גע׳הרג׳עט־געשלאָגען, אין יענעם הויף, וואו מע האָט איהם איבערגעבראָכען אַ פוס און אָפּגעבריהט דעם רוקען... האָט ער זיך געלאָזט לויפען אין מארק אריין, אַהין צו די יאַטקעס, צווישען די קצב׳ישע הינד, צווישען א י י ג ע נ ע הייסט דאָס.

— סקאַצעל קומט! פון וואַנען איז אַ הונד? — מאַכען צו איהם די קצב'ישע הינד מיט אַ געהניץ און גרייטען זיך שוין אויף נאַכטלעגער.

— טאַקי אַ היגער. — מאַכט ראַבטשיק. — איהר האָט מיך ניט דערקענט? איך בין דאָך ראַבטשיק!

— ראַבטשיק? ראַבטשיק?... אַ קענטליכער נאָמען! — מאַכען די קצב'ישע הינד און קאָנען זיך כלומר'שט ניט דערמאָנען ווער דאָס איז.

— וואָס איז דאָס ביי דיר פאַר אַ צייכען אויפ'ן רוקען? — פרעגט איהם צאוציק, אַ קליין הינטעל, און שפרינגט איהם גלייך אין פנים אריין מיט גרוים עזות.

— מסתמא אַ סימן, מע זאָל איהם ניט פערבייטען, אָדער אַזוי פון שענקייט וועגען. וואָס פערשטעהט איהר ניט? — רופט זיך אָן מיט אַ ליצנות ראָודעק, אַ רויטער הונד מיט אַ מאָכנאַטער פעל.

— סאַ משל! — ענטפערט איהם סירקאָ, אַ גרויהער הונד, איין אַלטער בחור מיט איין אויגעל און מיט איין אָפּגעשניטענעם אויהר. — אויף צייכענס פרעגט מ י ך; א י ך וועל אייך זאָגען, וואָס דאָס איז. דאָס איז אַ צייכען פון מלחמות מיט אַנדערע הינד, מיט גאַנצע טיטשקעס...

— אַלע רעדען! — רופט זיך אָן זשוק, אַ שווארצער הונד אָהן אַ וויידעל. — אמעהר, לאָזט ראַבטשיקען רעדען, וועט ער אַליין דערצעהלען.

און ראַבטשיק ציהט זיך אויס אויף דער ערד און הויבט אָן צו דערצעהלען די גאַנצע געשיכטע זיינע. לאָזט נישט דורך קיין ברעקעל. אַלע ליגען און הערען זיך צו. נאָר ראָודעק, דער רויטער, וואָס האָט ליעב ליצנות, שלאָגט איהם איבער אַלע מינוט מיט אַ ווערטעל.

— ראָודעק, דו וועסט ניט אַנשטומט ווערען? — מאַכט זשוק דער שווארצער, וואָס אָהן דעם וויידעל, און ציהט אויס אַ לאַנגען

געהניץ. — דערצעהל, דערצעהל, ראבטשיק! מיר האָבען ליעב, אז מע דערצעהלט אונז מעשיות נאָכ'ן עסען...

און ראבטשיק הערט ניט אויף צו דערצעהלען זיין טרויעריגע געשיכטע מיט איין אומעטיגער שטימע, נאָר קיינער הערט איהם נישט. צאוציק רעדט שטילערהייד מיט סירקאָ'ן, ראודעק זאָגט ווערטלעך, און זשוק חראָפּעט, ווי צעהן סאָלדאטען, חאפּט זיך אויף אלע מאָל און געהניצט און זאָגט:

— דערצעהל, דערצעהל, ראבטשיק! מיר האָבען ליעב, אז מע דערצעהלט אונז מעשיות נאָכ'ן עסען...

ט.

גאַנץ פריה איז שוין ראבטשיק געווען אויף די פיס. ער איז געשטאַנען פון דערווייטען, בעטראכט די קצבים מיט די העקערס, ווי זיי האקען פלייש. אָט הענגט א גאַנצער פריידיק (פאָדער־חלק) מיט'ן האַלז אראָפּ און דאָס בלוט רינט... דאָרט ליגט א זאָדעק (הינטער־חלק), א מנה יפה, פעט, מיט שמאַלץ בעוואכסען... ראב־טשיק קוקט און שלינגט די שליים. די העקערס האקען דאָס פלייש אויף שטיקלעך, טהוען א וואָרף אלע מאָל א שטיקעל הויט, א שטי־קעל חלק, אָדער א ביינדעל פאַר די הינד. און די הינד שפרינגען־צו און חאפּען־אונטער. ראבטשיק בעטראכט, ווי די הינד קליגען זיך, שפרינגען־אונטער אקוראט דאָרט, וואו מע בעדאַרף, לאָזען נישט דורך קיין ביינדעל, און איטליכער הונד, בשעת ער בעקומט זיין חלק, טרעט ער אָפּ אויף א זייט, צעלעגט זיך מיט גרויסקייט און פראוועט די סעודה, קוקט זיך ארום אלע ווייל אויף די איבע־ריגע הינד, ווי איינער רעדט:

— איהר זעהט א ביין? דאָס איז מיינער א ביין, און איך עס איהם...

די איבעריגע הינד מאכען זיך ווי זיי זעהען נים, און אינווענינ ביי זיך טראכטען זיי זיך:

— וואַרגען זאָלסט דו זיך! אויסקרענקען זאָלסט דו דאָס! אַ גאַנץ פריהמאָרגען פרעסט ער און פרעסט, און מיר בעדאַרפען קוקען ווי ער עסט, עסען זאָלען איהם ווערעם!...

און נאָך איין הונד טראָגט אַ שטיק פעל און זוכט איין אָרט אויף צו איבערבייסען, אַז קיינער זאָל איהם ניט זעהען: ער האָט מורא פאַר אַ גוט אויג...

און נאָך אַ הונד שטעהט אַקעגען אַ בייזען קצב, וואָס שמיצט זיך און שרייט און שעלט זיך מיט די איבעריגע קצבים. דער הונד דרעהט מיט'ן ווײדעל און רופט זיך אָן צו די איבעריגע הינד מיט אַ חניפה'לע:

— איהר זעהט אָט דעם קצב? איאָ, זיי ווייזען אויס, דאַכט זיך, נאָר אַ בייזער? לאָס איך האָבען אַזאַ יאָהר, וואָס פאַר אַ טהייערער מענטש זיי זענען! איין דימענט אין דער וועלט! אַ גילד־דענער כאַראַקטער! זיי האָבען באמת רחמנות אויף אַ הונד; זיי זענען אַ „הינטען־פריינד"... אָט באַלד וועט איהר זעהען, ווי עס פליהט אַ ביין מיט אַ שטיק פלייש — האָפּ!

און ער טהוט אַ שפרונג אין דער לופטען און אַ קלאַפּ מיט די צייהן, כדי יענע זאָלען מיינען, אַז ער האָט דאָ געחאַפּט אַ נראַבס...

— ביידע זאַכען: — רופט זיך אָן אַ הונד מן הצד — אי אַ חנופה'ניק אַ שקרן, אי אַ בעריהמער. דער רוח זאָל איהם נע־מען!...

און נאָך אַ הונד שטעהט ביי'ם קלעצעל, וואָס מע האַקט דער־רויף פלייש, און בשעת דער העקער קעהרט זיך אָפּ אויף אַ ווײלע, שפרינגט דער הונד אַרויף אויפ'ן קלעצעל און לעקט מיט דער צונג. ווערד אַ האָוקעריי צווישען עטליכע הינד: זיי מסר'ען איהם פאַר'ן העקער און חאַפּען די ערד, אַז דער הונד דער גנב האָט גענאַשט אַ שטיק פלייש, אַזאַ שטיק גאָלד זאָלען זיי האָבען! זיי זאָלען אַזוי זעהען פאַר זיך אַלדאָס גוטס, ווי זיי האָבען אַליין געזעהען מיט זייערע אויגען! אויב ניט, זאָלען זיי איינגעמען אַ מיתה משונה

אויפ'ן אָרט, זיי זאָלען זיך דערוואָרגען מיט'ן ערשטען ביינדעל, זיי זאָלען ניט פערמאָגען די הערנער מיט די קאָפּיטעס פון די גע־קוילעטע שאָף!...

— פע, חלשות! סע שלאָגט צו דער גאַל! — רופט זיך אָן איין אַלטער הונד פון דער זייט, וואָס וואָלט אַליין אַ בעלן געווען עפּיס אַ לעק טהון. און ראַבטשיק בעטראַכט זיך: וואָס וועט זיין דער תכלית, וואָס ער וועט דאָ שטעהן און קוקען? אַלע הינד שפּרינגען און חאַפּען, וועט ער אויך טהון דאָס, וואָס אַלע הינד טהוען... און איידער ער קוקט זיך ארום, האָלט מען איהם שוין ביי'ם גאָרגעל און מע רייסט איהם, עטליכע הינד מיט אַ מאָל, און מע בייסט איהם סאַמע אין יענעם אָרט, וואו עס טהוט וועה...

ראַבטשיק לאָזט אַראָפּ דעם וויידעל, פערקלויבט זיך אין אַ ווינקעל, ציהט אויס די מאָרדע און הויבט אָן וואָיען.

— וואָס וויינסט דו? — מאַכט צו איהם זשוק און בעלעקט זיך נאָכ'ן אָנבייסען.

— ווי אַזוי זאָל איך ניט וויינען? — זאָגט ראַבטשיק. — איך בין דער אומגליקליכסטער פון אַלע הינד אויף דער וועלט! איך האָב געמיינט, אַז דאָ, צווישען איינענע, וועל איך חאַטש עפּיס חאַפּען. גלויב מיר, איך וואָלט נישט געקראָכען; נאָר איך בין טוידט־הונגעריג, עס געהט מיר אוים דאָס חיות!

— איך גלויב דיר. — מאַכט צו איהם זשוק מיט אַ זיפץ. — איך פערשטעה וואָס הייסט הונגער. איך געה אַריין אין דיין טרויעריגער לאַגע. נאָר איך קאָן דיר גאָר נישט העלפען. דאָ איז שוין אַזוי איינגעפיהרט, אַז יעדער קצב האָט זיך זיין הונד, און יעדער הונד האָט זיך זיין קצב...

— איז טאַקי רעכט אַזוי? — זאָגט ראַבטשיק. — וואו איז יושר? וואו איז היגטליכקייט? סטייטש, אַ הונד זאָל צווישען הינד פערפאַלען ווערען?! אַ הונגעריגער צווישען זאַטע זאָל אויס־געהן פון הונגער?!

— איך קאָן דיר העלפֿען נאָר מיט אַ זיפֿץ. — זאָגט זשוק, געהניצט גאַנץ געשמאַק און חאַפּט אַ דרימעל נאָכ'ן אָנבייסען.

— אַז ס'איז יאָ אַזוי, — מאַכט ראַבטשיק און נעמט זיך אָן מיט הארץ — וועל איך געהן גלייך צו די קצבים; אפשר וועל איך מיר אויך אויסהאַוועקן אַ קצב...

— געזונדערהייד! — זאָגט זשוק. — אבי דו זאָלסט נישט געהן צו מיין קצב, וואָרום אַז דו וועסט געהן צו מיין קצב, וועל איך דיך מאַכען אָהן אַ ווידעל, אַזוי ווי איך, דו זעהסט, צי ניין?

י.

און ראַבטשיק איז אַוועק גלייך צו די קצבים, דורכגעלאָזט, אויסגעפּעהלט אַלע הינד און האָט זיך אָנגעהויבען צו־שמייכלען צו די העקערס, שפּרינגען אין פּנים אריין און דרעהען מיט'ן ווידעל. נאָר צום שלים־מזל שלעפּט זיך. איינער אַ העקער, אַ געזונדער יונג מיט ברייטע פּלייצעס, האָט אויף קאַטאָוועס, אַפּנים, איהם אַ וואָרף געטהאָן אַ האַק — אַ גליק, וואָס ראַבטשיק קאָן שפּרינגען, אַניט, וואָלט ער צעהאַקט געוואָרען אויף צווייען.

— דו טאַנצסט דאָך גאָר נישקשה'דיג! — מאַכט צו איהם ראודעק מיט אַ ליצנות. — אַ סך שענער פון אונזער צאַוציקען. צאַוציק! קום אהער, וועסט דו זעהען, ווי מע טאַנצט!...

צאַוציק קומט צו לויפֿען און שפּרינגט ראַבטשיקען גלייך אין פּנים אריין. ראַבטשיק קאָן דאָס שוין מעהר ניט איבערטראָגען. ער חאַפּט אָן צאַוציקען מיט די צייהן, לעגט איהם אונידער און בייסט איהם אין בייכעל אריין. ער לאָזט אוים צו איהם זיין גאַנץ ביטער הארץ, און חאַפּט די פּיס אויף די פּלייצעס און מאַכט אַ ויברח. ער פערקלויבט זיך איינער אַליין אין פעלד, ציהט זיך אוים אין מיטען טראַקט, בעהאַלט פאַר דאַסאַדע און פאַר בזיון די מאָרדע צווישען די לאַפּעס און וויל נישט אָנקוקען די ליכטיגע שיין. עס אַהרט איהם אפילו ניט, וואָס די פליעגען האָבען איהם

בעפאַלען און בייסען איהם; לאָזען זיי בייסען, לאָזען זיי רייסען, סאַי ווי סאַי אין דער ערד מיט'ן קאָפּ!...

— עק וועלט! — טראַכט זיך ראַבטשיק. — א הונד זאָל נישט קאָנען צווישען הינד, צווישען אייגענע, איבערלעבען א טאָג אפילו, — מעג זיך שוין איבערקעהרען די גאַנצע וועלט! . . .

. . . .

שלום־עליכם ביבליאטעק
פאר גרויס און קליין
שלום־עליכם פאלקס־פאנד אויסגאבע

א ביליגע אויסגאבע פון שלום־עליכם׳ס מעשיות און מאנאלאגען פאר גרויסע און פאר קליינע, אויף צו לייענען אין אלע אידישע הייזער, וואו מע רעדט און מע פערשטעהט אידיש, אויף פאר־צולייענען פאר איין עולם אין עפענטליכע פלעצער און אויף געבען צו לייענען אידישע קינדער, וועלכע לערנען און פער־שטעהען אידיש.

ביז אהער ערשיענען:

		סענט
1.	נחת פון קינדער און בערעל־אייזיק.	10
2.	ווען איך בין רויטשילד און אויסגעטרייסעלט.	10
3.	מתושלח.	10
4.	שוין איין מאל א סוכה!	10
5.	די פאהן.	10
6.	דאס מעסערעל.	10
7.	חנוכה־געלד	10
8.	פערבענגט אהיים.	10
9.	ראבטשיק.	10
10.	ביי׳ם קעניג אחשורוש.	10

אין גיכען וועלען ערשיינען:

11.	א פערשטערטער פסח.	10
12.	די גאלדשפינערס.	10
13.	דער זייגער.	10
14.	ל״ג בעומר.	10
15.	דאס דריידעל.	10

הויפטפערקויף אין בוכהאנדלונג פון מ. גורעוויטש:

M. Gurewitch, 202 East Broadway, New York.

מ. גורעוויטש פערלאג.

ל. עלבע: די אידישע שפראך. א לעהר בוך פאר אנפאנגער,
ספעציעל צוגעפאסט פאר אמעריקאנער קינדער — 45ס.

דוד פינסקי: נייע ערצעהלונגען — — — — — — 20 "
געבונדען 40 "

דוד פינסקי: דער אייביגער איד (איין אקטער) — — — 20 "
געבונדען 40 "

דוד פינסקי: דער שטומער משיח — — — — — — — 30 "
געבונדען 50 "

יוסף יפה: ליעדער, מיט א פארערדע פון דוד פינסקי — 35 "
געבונדען 60 "

ל. עלבע (ליבע דער רויטער): בארני דער מלמד.
הומאריסטישע זאמלונג — — — — — — — 30 "
געבונדען 60 "

ב. קאוונער (י. אדלער): הומאריסטישע ערצעהלונגען — 50 "
געבונדען 80 "

הויפט פערקויף פון פאלגענדע ביכער:

פרייהייטס ליעדער — — — — — — — — — — — 35 "
געבונדען 60 "

ב. לאפין: אומעטיגע וועגען (ליעדער) — — — — — — 25 "
וועלט־איין וועלט־אוים (ליטערארישער זאמעלבוך) — — — 80 "
געבונדען 1,00

צו בעקומען אין אלע גרעסערע בוך סטארס אדער ביים פערלעגער:

M. GUREWITCH

202 East Broadway New York, N. Y.